

DORIVOR O'SIMLIK HOM ASHYOSIDAN TAYYORLANGAN SUYUQ EKSTRAKT SIFATINI BAHOLASH

X.Xasanova

M.A.Raximova

Toshkent Farmatsevtika Instituti, Toshkent sh, O'zbekiston Respublikasi

e-mail: hasanovaxosiyat@gmail.com

tel.+998946138595

<https://doi.org/10.5281/zenodo.12623489>

Kirish. Mahalliy o'simlik xom ashyolari asosida yangi dori shakllarini yaratish hozirgi zamon farmatsiyasining dolzarb vazifasidir. So'nggi vaqtda dunyo farmatsevtik sanoatida suyuq ekstraktlar va ular asosida uzoq saqlanish muddatiga ega, qabul qilishga qulay dori preparatlarini yaratish, zararsiz dori vositalari zaxirasini ko'paytirish imkonini beradi. Toshkent farmatsevtika instituti olimlari tomonidan o'rganilgan, chet el preparatlarining o'rnini bosuvchi o'simliklar qatorida bizning izlanishlarimiz obyekti sifatida Qora andiz (Inula helenium), Oddiy dastarbosh (Flores tanacetii), Shuvoq (Flores cinae), Oddiy tog'rayxon (Origanum vulgare L.) mahalliy o'simlik xomashyolarining biologik faolligi va uning zaxirasi yetarliligi hisobga olgan holda, suyuq ekstrakt texnologiyasi ishlab chiqish dolzarb vazifa bo'lib, uning yechimi tibbiyot amaliyotida gelmintlarga qarshi mahalliy dori vositalarining turini oshirishga imkon beradi.

Tadqiqotning maqsadi. Gelmintlarga qarshi yig'madan olingan suyuq ekstraktning sifat ko'rsatkichlarini aniqlash ishning maqsadi etib belgilandi.

Natija. Suyuq ekstraktning sifat ko'rsatkichlari DF XI nashriga asosan olib borildi. Turli usullar yordamida olingan suyuq ekstraktning son ko'rsatkichlarini aniqlashda suyuq ekstraktning tashqi ko'rinishi, chinligi, suyuq ekstrakt zichligi, quvvati, og'ir metallar kabi son ko'rsatkichlari o'rganildi. Olingan natijalar jadvalda keltirildi.

Turli usullar yordamida olingan suyuq ekstraktning son ko'rsatkichlari natijalari

Ajratma olish usullari	Aniqlangan son ko'rsatkichlar (%)				
	Xom ashyoning maydalik darajasi	Og'ir metallar miqdori, %	Suyuq ekstrakt zichligi g/ml	Spirt quvvati, %	Suyuq ekstrakt ph
Perkolyatsiya					
-60%	1-3mm	0,010	0,9503	36,76	5,26
-70%	2-3mm	0,010	0,9570	44,99	5,20
-90%	3-5mm	0,010	0,8747	68,51	5,18
VNIIF					
-60%	1-3mm	0,010	0,9013	35,17	5,16
-70%	2-3mm	0,010	0,8968	42,95	5,03
-90%	3-5mm	0,010	0,8213	66,52	5,01

Xulosa. Suyuq ekstrakt – to‘q jigarrang rangli, o‘ziga xos hid va ta‘mga ega tiniq suyuqlik. Turli usullarda olingan quruq qoldiq – 14,26 %, xomashyoning maydalik darajasi 2-3 mm ni tashkil etdi. Ekstragent sifatida 70% li etil spirti ustun ekanligi ilmiy asosda tasdiqlandi, hamda maqsadga muvofiq deb perkolyatsiya usuli tanlab olindi.

Jadvaldan shuni ko‘rish mumkinki, tajriba natijalari tegishli MH talabiga javob beradi. Suyuq ekstraktni sifatini aniqlashda quyidagi sifat ko‘rsatkichlar tekshirildi: tashqi ko‘rinishi, quruq qoldiq, spirt quvvati, zichligi, Ph i tegishli MH bo‘yicha aniqlandi.